

evergreen

ZEMI SI JEN
PŮJČUJEME

MISE ZA ČISTÉ
OVZDUŠÍ

ZEMĚDĚLSTVÍ
BUDOUCNOSTI

MAGAZÍN Hnutí DUHA, JARO 2020

KAŽDÁ POMOC
SE POČÍTÁ

**Hnutí
DUHA**

7.G

Sedmá generace

#sedmagenerace #7G #odvahakinformacim

Rok 2019 se Sedmou generací: Soběstačnost, sport, ekomóda, divoká zvířata, sociální bydlení, 30 ekolet

Objednejte si celý loňský ročník Sedmé generace za zvýhodněnou cenu 300 Kč. Pište na sgenerace@hnutiduha.cz.

7.G Sedmá generace – společensko-ekologický časopis 1/2019
Soběstačnost / Jak získáme pádu / Kuba / Věřejné mínění / Semena / Pokopky / Jeseník na suchu / Vyhoření a Charta 77 / Infocan v praxi / Velryby / Hmlisto / Evoluce / Ji.hlava / Jan Valetka / Radomil Hradil

7.G Sedmá generace – společensko-ekologický časopis 2/2019
Sport / Pohojná páda / Divočina v médiích / Světelný smog / Nové Mlýny / Zemědělství v EU / Lesy bez chemie? / Naomi Klein / Jak žít ve vesmíru / Ekoteroristka / Vrt / Greta Thunberg / Anyah Odíst / Stanislav Lhota

7.G Sedmá generace – společensko-ekologický časopis 3/2019
Módní průmysl / Barefooty / Tuzické baguny / Cirkovní páda / Ovoce a klima / Holoseč v Břežyni / Přírodní Bečlem / 15 let v EU / Betonování krajiny / Chernobyl / Bez obalu / Vici / Stanislav Kominck / Polly Higgins

7.G Sedmá generace – společensko-ekologický časopis 4/2019
Záchraná stаницe / Kasza D8 / Lokální jablka / Polní havědi / Zvěř uvnitř / Země / Crowdfunding / Ekologická / Greta a klima / Ekozemědělství / Hořavy s TGM / Věk nerovnováhy / Zdeňka Šip Staňková / Jan a Radana Dungešovi

7.G Sedmá generace – společensko-ekologický časopis 5/2019
Zahydlování / Delta Nigeru / Přidružené Česko / Agrolenictví / Stát a risk / Fair trade / Kasli D-O-L / Houby / Mozambique / Vymládky / Užbecká bavěra / Skotsko / Vary a výstřely / Nadvláda / Minimalismus / Clara-Marie Levit

7.G Sedmá generace – společensko-ekologický časopis 6/2019
30 let ekopolitiky a ekohnutí / Letná 2019 / Městské zemědělství / Skalní stravování / Důvěra na Šumavě / Zelené matky / Rebelie pro život / Pachtovní smlouvy / Elio Ji.hlava / Chemické divadlo / Jana Nováčková

www.sedmagenerace.cz • facebook.com/7generace • twitter.com/7generace
• instagram.com/sedmagenerace

Milé čtenářky, milí čtenáři,

letošní rok 2020 dává naději, že některé z dlouholetých snah Hnutí DUHA najdou svůj šťastný konec a bezpečné zakotvení. Tento rok ovšem nepřinese jen velká rozuzlení, ale i nová dobrodružství.

Náš expert na lesy a Šumavu Jaromír Bláha v 90. letech považoval prosazení dostatečné ochrany divočiny na Šumavě za otázku tří let. Těch let však muselo uplynout více než dvacet pět, abychom se přece jen dopracovali ke stabilnímu výsledku, že hlavní rolí národních parků je ochrana divoké přírody. Více si můžete přečíst v aktualitách.

Po deseti letech zamrzlých jednání se letos konečně dostává do parlamentu zákon o odpadech, který může naše odpadové hospodářství posunout do 21. století. Je těžké uvěřit, že stále skládáme ohromné množství komunálního odpadu včetně cenného bioodpadu. O těžkých vyjednáváních píše Ivo Kropáček.

V tomto roce padne také kosa na uhlí. Svá doporučení vládě, týkající se odklonu od spalování uhlí, totiž vydá vládou svolaná uhelná komise. Tedy to, co bylo před několika lety nepředstavitelné, se stává skutečným. O změně, kterou uhelná komise může přinést české energetice, píše její člen a náš vedoucí programu Ekonomika Jiří Koželouh.

To všechno budou významné posuny, o které jsme spolu s Vámi dlouhodobě usilovali. A na horizontu je další velké téma – úkol proměnit české zemědělství. Současné hospodaření má totiž fatální dopady na půdu, potraviny i krajinu, z níž mizí život i její životně důležité funkce, jako je například zadržování vody. Tématu zemědělství se v Evergreenu dotkneme hned dvakrát – poprvé v rozhovoru s podnikatelem Tomášem Hajzlerem a podruhé v článku o tom, jakými cestami se zemědělství může v budoucnu vydat.

Uzavírání úkolů ani otevírání nových by nebylo možné bez Vaší podpory. Děkujeme, že jdete po této vzrušující cestě s námi.

Srdečně

Anna Kárníková

Anna Kárníková, ředitelka Hnutí DUHA

Obsah:	4	AKTUALITY, NOVINKY, UDÁLOSTI Co by Vám nemělo uniknout.	12	CESTA K UDRŽITELNÝM HODNOTÁM Rozhovor s Tomášem Hajzlerem.
	6	ZEMI SI PŮJČUJEME Paleta našich aktivit je pestrá i v regionech.	15	MISE ZA ČISTÉ OVZDUŠÍ O čem jedná Uhlenná komise?
	9	ZEMĚDĚLSTVÍ BUDOUCNOSTI Kterým směrem se vydat?	16	SKUTEČNÁ RECYKLACE ODPADŮ Jak se mění odpadová legislativa?
	10	NAŠE LESY Ohlédnutí za kampaní Zachraňme lesy.	20	POMOC ZA ŽIVOTA I PO NĚM K čemu je dobročinná závěť?

Doba plamenná v Sedmé generaci

Druhé letošní číslo časopisu Sedmá generace, které vychází v polovině dubna, přiblíží projevy tzv. doby plamenné. Dalšími tématy, na která se můžete těšit, jsou veřejné lednice, šedá odpadní voda, ekofašismus, rašelinště, povolební situace na Slovensku nebo vztah psů a kůrovce.

Mojmír Vlašín vás podruhé provede po Kubě, Tomáš Daněk připomene odkaz zesnulého filozofa Erazima Koháka a Miroslav Šuta začne seriál o dopadech chemie na lidské zdraví. Dočkáte se též rozhovorů o KPZkách (komunitou podporovaném zemědělství), komunitním životě a tuzemských Zelených.

Kde všude je časopis k dostání, zjistíte na webové stránce www.sedmagenerace.cz.

S větrem o závod

Zatímco Česká republika v oblasti větrné energetiky stále zaostává, v evropských zemích loni přibýlo 15 400 megawattů nově instalovaného výkonu větrných elektráren (z toho 13 200 MW v zemích EU). Tři čtvrtiny nových větrných elektráren byly postaveny na pevnině. Větrné elektrárny celkově pokryly 15 % spotřeby elektřiny v Evropské unii, nejvyšší podíl mají v Dánsku (48 %) a Irsku (33 %).

V České republice byly loni nově zprovozněny větrné turbíny o výkonu 20 MW. Z dat Komory obnovitelných zdrojů energie vyplývá, že Česko aktuálně využívá jen kolem 10 % z domácího větrného potenciálu. Přírůstky instalovaného výkonu v zemích, jako je Rakousko nebo Belgie, jsou každoročně výrazně vyšší. Důvodem, proč se česká větrná energetika svého oživení stále nedočkala, je především absence podpůrného mechanismu pro nové zdroje. Vláda si ve schváleném Národním klimaticko-energetickém plánu vytyčila, že během příštích deseti let podpoří vznik 650 MW nových větrných elektráren, aby na konci desetiletí pocházelo z větru kolem 1,8 TWh elektřiny.

Přestože vládní plán významně zaostává za reálnými možnostmi, chystané obnovení finanční podpory pro nové projekty nebude nejspíš stačit ani k jeho naplnění. Očekává se, že i přes obecně vstřícné veřejné mínění o obnovitelných zdrojích energie budou konkrétní projekty odmítány v důsledku lokálního odporu. Tento problém lze řešit zapojením místních lidí a obcí do projektů výstavby větrných elektráren, což je postup osvědčený v mnoha evropských zemích. Díky komunitním obnovitelným zdrojům mohou místní lidé čerpat výhody energetické soběstačnosti i nižších cen energie. Přípravovaná legislativa i podpůrné mechanismy ovšem musejí vznik podobných projektů umožnit.

V Lužických horách se pohybují minimálně čtyři vlci

Překvapivý objev se v zimní sezóně povedl pracovníkům a dobrovolníkům Hnutí DUHA v Lužických horách. Během Vlčích hlídek objevili na fotopasti několikačlennou vlčí smečku.

První výskyt vlčího páru v Lužických horách dobrovolníci hlídek zaznamenali na počátku roku 2018. Dvě stopní dráhy svým charakterem odpovídaly chování vlků. Od té doby výzkumníci zapojení do monitoringu velkých šelem pravidelně nacházejí i další pobytové znaky, jako jsou trus či stržené kořisti. Analýzy získaných vzorků DNA a také záběry z fotopastí následně vlky skutečně potvrdily.

Že se chráněným šelmám v Lužických horách zalíbilo, prokázala i loňská zima, kdy se Vlčím hlídkám podařilo zmapovat přítomnost minimálně tří zvířat. V únoru 2019 však jedno z nich srazil automobil poblíž České Kamenice. Šlo o dospělou vlčici, jejíž pitva ukázala na onemocnění prašivinou a rovněž zjistila, že samice se s největší pravděpodobností v předchozím roce rozmnožovala. Během loňského léta se již nepodařilo získat důvěryhodné informace o dalším možném rozmnožování vlků v tomto pohoří. O to větší překvapení přinesla letošní zima – na záznamech z fotopastí se podařilo zachytit čtyři různé vlky.

Pokračující osidlování Lužických hor vlky je dobrou zprávou pro přírodu, protože šelmy pomáhají snižovat stavy přemnožených kopytníků a také škody na lesních porostech. Na pozoru se ovšem musejí mít místní chovatelé hospodářských zvířat, kterým doporučujeme své chovy dostatečně zabezpečit. Účinné jsou elektrické ohradníky, ve větších ohradách ideálně v kombinaci s pasteveckým psem.

Než

Nová zonace na Šumavě platí, ale na řadě cenných míst se stále smí kácet

Kde bude chráněna divoká příroda bez lesnických zásahů? A kde bude vymezen prostor pro udržitelný rozvoj obcí? To určí v největším českém národním parku Šumava nová zonace, která platí od začátku března a je stěžejním dokumentem pro ochranu přírody v tomto cenném území.

Podoba zonace je výsledkem jednání mezi Správou NP Šumava, místními obcemi, vědci i ochránci přírody. Hnutí DUHA tuto dohodu podporuje, avšak upozorňuje, že zonace v příštích letech nezajistí ochranu řady cenných míst před kácením. Bez potřebné ochrany proti kácení se ocitnou lokality, které nebyly zařazeny do nejpřísněji chráněné zóny přírodní, nýbrž jen do zóny přírodě blízké či do zóny soustředěné péče o přírodu, kde jsou zásahy umožněny. Mezi takto ohrožená místa patří například cenné rašelinné smrčiny v oblasti Zhůřských, Horskokvildských a Kvildských slatí, jež jsou v majetku města Kašperské Hory. Správa parku v průběhu jednání o zonaci ochranu těchto lokalit na žádost města dokonce snížila, takže zde může i nadále pokračovat komerční těžba dřeva v režii vlastníka.

Čerstvě platná zonace vymezuje přírodní zónu, kde bude chráněna divoká příroda bez lesnických zásahů, na 27,7 % území národního parku. Na dalších 24,6 % vymezuje zónu přírodě blízkou. Na 46,6 % se rozkládá zóna soustředěné péče o přírodu a konečně zóna kulturní krajiny, určená mj. k trvale udržitelnému rozvoji obcí, zabírá 1,2 %.

Příprava a přijetí zonace přímo navázaly na schválení novely zákona o národních parcích v roce 2017. Novela kompletně změnila pravidla péče o české národní parky a přiblížila je moderním světovým standardům. Zejména nově platí, že dlouhodobým cílem je ochrana samovolného vývoje přírody na nadpoloviční většině území každého z českých národních parků.

Slunce a plyn nahrazují spalování uhlí v EU i v USA

V roce 2019 se v USA propadla výroba elektřiny z uhlí o 16 % a v Evropské unii dokonce o 24 %, což je nejvyšší pokles v historii. Ukázal to globální přehled o vývoji energetiky (Global Electricity Review) renomované společnosti Sandbag (Ember). V případě EU se uhlí dlouhodobě propadá ve prospěch větrných a fotovoltaických elektráren, zatímco zemní plyn stagnuje. V USA je naopak plyn hlavní náhradou, ale i zde masivně rostou obnovitelné zdroje.

Česká republika za těmito trendy výrazně zaostává. Výroba elektřiny z domácích čistých zdrojů obnovitelné energie stagnuje, staré uhelné elektrárny jsou stále udržovány v provozu a firmy v nich utápějí miliardy nebo se snaží získat výjimky z limitů na ochranu zdraví.

Uhelná energetika poklesla i v Indii – v roce 2019 o 3 %. V Číně naopak výroba energie z uhlí roste. Ovšem Čína zároveň vede v rychlosti výstavby obnovitelných zdrojů a připravuje se na budoucí odklon od uhlí. Přestože v roce 2019 rostla výstavba obnovitelných zdrojů v Číně pomaleji než v některých předchozích letech, zvýšila se i tak o 86 TWh. A to je stejně jako kompletní hrubá výroba elektřiny v ČR.

Všechny české uhelné elektrárny je možné postupně odstavit do roku 2030, pokud stát podpoří rozumný rozvoj obnovitelných zdrojů. Podrobné modelování elektrizační soustavy simulující chod v patnáctiminutových intervalech ukázalo, že by za takových podmínek soustava fungovala a nedošlo by k ohrožení dodávek elektřiny.

Magazín Hnutí DUHA,
XXIII. ročník,
číslo 1/2020.

Vydává:
Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno,
telefon: 545 214 431,
e-mail: pratele@hnutiduha.cz,
www.hnutiduha.cz.

Šéfredaktorka: Jana Vondrová.

Redakce: Anna Kárníková,
Kristýna Kyánková,
Anna Řezníčková, Jiří Beneš,
Jiří Koželouh, Ivo Kropáček,
Ondřej Šanda.
Korektura: Lucie Krejčí.
Sazba a grafika:
Markéta Jedličková.

Foto: Unsplash, Petr Zewlakk Vrabc, Martin Procházka, Shutterstock, archiv Tomáše Hajzlera, archiv Kristýny Kyánkové, archivy Hnutí DUHA a místních skupin Olomouc a České Budějovice.

Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., OSP Brno, č.j. P/23623/93 ze dne 25. 10. 1993. Registrováno u MK ČR E 12145.

Tištěno na recyklovaném papíře.

Hnutí DUHA prosazuje zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku. Dokážeme rozhybat politiky a úřady, jednáme s firmami a pomáháme domácnostem. Našich výsledků bychom nedosáhli bez podpory tisíců lidí, jako jste Vy.

Zemi si půjčujeme od lidí, kteří přijdou po nás

Nejenom v Brně, kde máme sídlo, a nejen díky finanční podpoře tisíců dávkových a dárců je naše organizace živá. Paleta našich aktivit je velmi pestrá i v regionech. Kde všude a jak se mohou lidé zapojit do Hnutí DUHA?

Základem naší práce jsou kampaně zaměřené například na záchranu lesů a zemědělské půdy nebo na boj za lepší ovzduší či minimalizaci odpadů. Všem těmto a dalším tématům se intenzivně věnuje centrum Hnutí DUHA. Své sídlo máme v Brně a další kancelář také v Praze.

Máme ale i několik místních skupin (v jazyce zákonů jsou to pobočné spolky). Jedná se převážně o dobrovolníky a dobrovolnice, kteří se rozhodli, že nebudou sedět doma se založenými rukama a dívat se na nečinnost ve svém okolí. Dali hlavy dohromady, domluvili se, čemu by se chtěli věnovat, a oslovili nás. To byl první krok, aby se stali naší místní skupinou.

Místní skupiny fungují hned na několika místech v republice. Některé mají své zaměstnance, ale většinou v nich působí dobrovolníci. Věnují se rozmanitým činnostem zejména lokálního významu, například ochraně velkých šelem, dopravním tématům, recyklaci odpadů nebo výkupu slepic z velkochovů. Vystupují proti projektům škodícím životnímu prostředí, účastní se přípravy územních plánů, sázejí stromy, pořádají přednášky nebo podporují prodej zdravých potravin z ekologického zemědělství. Často úzce a úspěšně spolupracují s obecními či městskými úřady.

Jenom krysa střílí rysa

Zkušený stopař může pod výše uvedeným titulkem snadno vystopovat místní skupinu Olomouc. Přestože je lokální, zasahuje do dění v celé zemi. Vede totiž celý program na ochranu velkých šelem, jenž zahrnuje různé aktivity, z nichž nejznámější jsou Vlčí a Rysí hlídky. Tvoří je převážně dobrovolníci, kteří se nejvíce podílejí na mapování výskytu vlka, rysa, medvěda, kočky divoké a okrajově i dalších chráněných druhů, na prevenci pytláctví a sběru dat na genetické a potravní analýzy. Díky

návratu vlků v minulých letech značně narostl počet sledovaných zájmových oblastí.

V současné době skupina organizuje Rysí hlídky na Šumavě a v Novohradských horách, provozuje monitoring a ochranu všech tří velkých šelem v oblasti Beskyd a Javorníků, mapování kočky divoké v rámci moravsko-slovenského pomezí, a především vlčí monitoring na rozsáhlém území od Bílých Karpat přes Jeseníky, Broumovsko, Ralsko, severní Čechy, Krušné hory až po Pošumaví. Kromě terénního sledování se využívá také fotomonitoring. Každý podzim probíhají speciální semináře, při nichž se zaškolují noví zájemci o Vlčí a Rysí hlídky. Olomoucká skupina také jezdí na různé veřejné akce s infostánkem, pořádá výukové programy pro školy, pomáhá chovatelům s lepším zabezpečením stád, organizuje přednášky a besedy a spolupracuje na ochraně migračních koridorů.

Kromě zmíněných aktivit se skupina nadále věnuje i řešení čistě místních problémů,

jež se týkají životního prostředí na Olomoucku. Pravidelně řeší správní řízení týkající se například žádostí o kácení stromů či o výjimky z ochranných podmínek zvláště chráněných druhů, které pečlivě hlídá. Také se angažuje v místních kauzách (momentálně řeší např. zábor orné půdy u Hněvotína) a vede kampaň proti přehradě Skalička na řece Bečvě.

Od biopotravin ke zdravým stromům

V Kaplici nedaleko Českého Krumlova sídlí místní skupina České Budějovice. Působí hlavně v Jihočeském kraji a okolí a je součástí Krajské sítě environmentálních center KRASEC. Provozuje bioklub, ve kterém zprostředkovává kontakt mezi spotřebiteli a výrobci biopotravin. Klade důraz na minimalizaci obalů a preferuje regionální biozemědělce, i když jsou třeba o něco dražší.

Další činností je účast ve správních řízeních, kde by mohla být poškozena příroda nebo krajina. Skupina dostává informace o zahajovaných řízeních od úřadů, ke kterým podala generální žádost. Stará se především o zachování zdravých stromů a usiluje o to, aby nebyla používána jedovatá chemie, pokud lze najít jiný způsob. Dále připomínkuje procesy EIA, plány odpadového hospodářství, územní plány a další. Přímo v Kaplici se zasadila o zakoupení komunitního kompostéru, o který se sama stará, a uzrálý kompost rozdává zájemcům. Sleduje situaci kolem plánované spalovny odpadů v Českých Budějovicích a v Kaplici.

Skupina se zabývá rovněž poradenstvím, ať už jde o ochranu zeleně, nebo likvidaci odpadů. Pořádá besedy na ekologická témata či exkurze na biofarmy a další přírodně zajímavá místa. V létě připravuje exkurze s odborným průvodcem napříč národním parkem Šumava. Situaci našeho největšího národního parku má tato místní skupina dlouhodobě v hledáčku.

Zemi pro lidi a lidi pro Zemi

V Jeseníkách se naše místní skupina mimo jiné věnuje protipovodňové ochraně na řece Opavě, pořádá lesní brigády a přestavuje kostel sv. Jiří v Osoblažsku na kulturně-vzdělávací centrum pro letní ekologická soustředění a pobyty. Dobrovolníci se podílejí také na monitoringu lesů v CHKO Jeseníky, kde v posledních letech dochází k devastující těžbě i v cenných přírodních lokalitách, jako je například Rejvíz či Suchý vrch.

Lidé v Ostravě se zapojují zejména do péče o významné lokality v kraji a chtějí se věnovat přírodě blízké obnově krajiny poznamenané těžbou a průmyslovou činností.

V Bílých Karpatech se pobočný spolek soustřeďuje na ekologické zemědělství,

zachování biologické rozmanitosti a šetrné hospodaření v krajině. Jedná s vlastníky lesů o citlivé těžbě, zavedení výběrového kácení a ponechávání co největšího počtu odumřelých a doupných stromů. Zapojuje se také do správních řízení a sleduje přípravu územních plánů.

Místní skupina ve středních Čechách buduje přírodní zahradu s původními druhy stromů a pořádá kurzy výroby ptačích budek. Naši kolegové zde zřídili odběrné místo pro nalezená mláďata a poraněná zvířata. Asistují při migraci žab, brání zbytečnému kácení stromů v obcích a bojují proti nešetrným lesnickým zásahům v chráněných lokalitách.

A jedeme dál...

Že jsou lidé stále aktivní a zajímá je, co se v jejich okolí děje, jsme zažili i nedávno.

V únoru byla totiž nově založena místní skupina v Karlových Varech, která sdružuje lokální aktivistky a aktivisty z různých místních iniciativ. Bojují proti znečišťující těžbě kaolinu v bezprostředním okolí obcí nebo proti spalování ostravských kalů ve spalovně ve Vřesové. Do budoucna se chtějí zaměřit také na nedostatečné pokrytí Karlovarského kraje měřicími stanicemi, znečištění Chodovského potoka průmyslovou výrobou a vydávání environmentálního zpravodaje v kraji, kde dosud životní prostředí nemělo žádné silné zastánce.

Chceme-li na této planetě žít spokojeně, musí naše jednání zohledňovat i potřeby našich potomků. A to i těch, kteří přijdou dlouho po nás. Proto jsme vděční, že tolika lidem na budoucnosti krajiny i ovzduší záleží a jsou ochotni pro to něco udělat.

ZEMĚDĚLSTVÍ BUDOUCNOSTI – KUDY SE VYDAT?

ZEMĚDĚLSTVÍ JE POD VELKÝM TLAKEM. DOLÉHÁ NA NĚJ MĚNÍCÍ SE KLIMA, ALE I TLAK VEŘEJNOSTI, KTERÁ ČÍM DÁL VÍCE PROTESTUJE PROTI VYSOKÉ MÍŘE CHEMIZACE, VYČERPÁVÁNÍ PŮDY STÁLE STEJNÝMI PLODINAMI A JEJÍ NIČENÍ TĚŽKOU TECHNIKOU. TO VŠE PŘÍSPÍVÁ K EROZI, KTEROU JE U NÁS OHROŽENO PŘES 60 % ORNÉ PŮDY. VĚDĚLI JSTE, ŽE JEDEN CENTIMETR KRYCHLOVÝ PŮDY SE V MÍRNÉM PODNEBÍ TVOŘÍ AŽ 100 LET?

Z české zemědělské krajiny téměř vymizel život, ubývá především ptáků a hmyzu. Není divu, vždyť mezi obrovskými lány polí žádné zvíře útočiště nenajde. Většinou se sice shodneme na příčinách a rozsahu problému, ale řešení se nabízejí různá. Jedni jej vidí v přechodu na přírodě blízké způsoby hospodaření: zemědělci pomocí meziplodin zakrývají půdu, protože holá půda je nejnáchylnější k erozi. Pěstují různé druhy plodin, díky čemuž znovu objevujeme pozapomenuté, avšak zdravé odrůdy. Výrazně omezují používání chemie nebo od něj zcela upouštějí a místo toho navyšují kapacitu lidské práce. Pomocí mezí a remízku rozdělují rozlehlé zemědělské plochy. Zkrátka znovu utvářejí zelenou kostru krajiny, která do ní vrací život.

Vedle této představy se ale rozvíjí i jiná linie úvah, která hlásá, že současné zemědělství je třeba modernizovat za využití digitálních inovací a technologií. Tomuto přístupu se říká „precizní“ nebo „digitální“ zemědělství a jeho prvky dnes můžeme nalézt až v 80 % aktuálně nabízeného zemědělského vybavení.

Přednosti i hrozby precizního zemědělství

V praxi to znamená využívání geolokace a strojového učení skrze drony nebo speciálně upravené zemědělské stroje ke sběru a vyhodnocování dat o půdní vlhkosti a míře živin. Tato data se pak využijí k sestavení plánů na zavlažování, hnojení či úpravy osevních postupů. Teoreticky by měly popsané postupy vést k větší efektivitě při využívání energie i chemických prostředků. Zároveň se počítá s automatizací celého procesu –

například o teplotě ve sklenících se bude rozhodovat na dálku bez přítomnosti člověka na základě vyhodnocení časových řad.

Digitalizace jde až za fázi produkce plodin. Můžeme ji totiž využít i k mapování pohybu potravin v dodavatelských řetězcích. Do tohoto přístupu chce v dalším období Společné zemědělské politiky (což je dotační program EU) ve velkém investovat také Evropská unie. Jen málokdy se ale mluví o rizicích, která zdaleka nejsou bezvýznamná. Proto se na ně zaměřuje zpráva evropské kanceláře Přátel země s názvem „Budoucnost farmářství:

od datových gigantů k silným farmářům“, která vyšla také v českém jazyce letos v březnu a najdete ji na webu Hnutí DUHA.

První hrozbou je narušování nezávislosti malých a středních zemědělců. Precizní zemědělství totiž vyžaduje velké vstupní investice, které se v menších objemech hospodaření pravděpodobně nebudou vyplácet. K tomu vzniknou ještě dlouhodobé náklady na údržbu a provoz digitální infrastruktury (připojení k internetu, pronájem datových úložišť nebo vyhodnocovacích programů), které budou pro fungování systému nenahraditelné a které nebude možné zajistit vlastními silami. Stejně jako jsou v současné době někteří zemědělci závislí na chemických gigantech poskytujících sofistikované postupy hnojení a aplikace pesticidů a herbicidů, budou se i v budoucnu stávat závislími na službách (tentokrát digitálních) nadnárodních gigantů.

Zemědělci navíc ztratí vládu nad daty o své půdě, která se stanou komerčním produktem, a oni tak z intenzivního sběru dat nebudou moci přiměřeně těžit. Dalším rizikem je zneužívání těchto dat. Precizní zemědělství by mělo snížit environmentální tlak tím, že bude efektivněji využívat zdroje, jako jsou voda či hnojiva. Ukazuje se ale, že právě tato technologická řešení vedla a nadále vedou k uniformizaci výroby, s níž je spojen úbytek biodiverzity.

Kudy se tedy vydat? Precizní zemědělství je jistě lákavé – slibuje modernizaci i vyšší efektivitu, ale rozhodně ho nelze slepě vítat jako bezproblémové řešení současné situace. V naší práci proto budeme na jeho nedostatky a rizika dále upozorňovat.

JAK JSME ROZHÝBALI OBNOVU NAŠICH LESŮ

VRAŤME ŽIVOT ZPĚT TAM, KAM PATŘÍ. PAMATUJETE? TAK ZNĚLA VE ZKRATCE VÝZVA, KTEROU JSME NA JAŘE 2018 ADRESOVALI VLÁDĚ, POSLANECKÉ SNĚMOVNĚ A STÁTNÍMU PODNIKU LESY ČR. NAŠE SPOLEČNÉ ÚSILÍ SE VYPLATIL A ÚPRAVY V LESNÍ A MYSLIVECKÉ LEGISLATIVĚ VÝZNAMNOU MĚROU PŘISPĚJÍ K PŘEMĚNĚ LESŮ ZE SMRKOVÝCH MONOKULTUR NA PESTROU A ODOLNOU PALETU MNOHA DRUHŮ STROMŮ RŮZNÉHO STÁŘÍ. POJĎME SI V KRÁTKOSTI PŘIPOMENOUT TRNITOU CESTU, KTEROU JSME S VIDINOU NAVRÁCENÍ ŽIVOTA DO NAŠICH LESŮ ZA POSLEDNÍ DVA ROKY SPOLEČNĚ PROŠLI.

Záběry rozsáhlých holin ze severu Moravy tehdy způsobily obrovské pozdvižení. Na hromadné hynutí smrkových stejnověkých lesů muselo po mediálním a odborném tlaku začít reagovat i jinak spící Ministerstvo zemědělství. Vládní návrh novely lesního zákona, představený na začátku loňského roku, však spíše než funkční řešení připomínal Potěmkynovu vesnici. Ačkoli resort zemědělství prohlašoval, že text novely má vyřešit nejpálčivější problémy, s nimiž se praxe v současné době potýká, realita tomu byla na hony vzdálená. Ve skutečnosti by v případě přijetí v původním znění novela řešila pouze okrajové problémy českého lesnictví. Nic nenasvědčovalo tomu, že by se postupující kalamita měla být jen zpomalit. Bezprecedentní hynutí našich lesů, které již tou dobou zasáhlo další rozsáhlá území, si žádalo výraznější změny.

Co dokáže 62 000 podpisů

Iniciativu převzalo několik poslankyň a poslanců, kteří během legislativního procesu předložili celou řadu pozitivních pozměňovacích návrhů. Nejvýrazněji se za změny směřující k pestrým a odolným lesům postavilo trio Markéta Pekarová Adamová (TOP 09), Eva Fialová (ANO)

a Radek Holomčík (Piráti). A světe div se – i přes dlouhotrvající nesouhlas s těmito pozměňovacími návrhy nakonec ministr zemědělství Miroslav Toman vyslyšel apely stovek vědců a vědkyň z iniciativy Vědci pro les, známých osobností i desítek tisíc občanů podepsaných pod výzvou Zachraňme lesy. Před klíčovým hlasováním v Poslanecké sněmovně osobně podpořil ty nejdůležitější změny v zákoně o myslivosti, bez nichž by byla pestrá směsice organismů v lesích jen nesplnitelným snem.

Ačkoli tedy velkou část potřebných pozměňovacích návrhů poslankyně a poslanci neschválili, díky ministrově podpoře jsou přijaté změny v zákoně o myslivosti velmi nadějným odrazovým můstkem pro navrácení života zpět tam, kam patří. Jsou základní a nezbytnou podmínkou pro budování odolných a pestrých lesů, které po nás zdědí další generace. Budou to lesy, v nichž už nebudou růst smrky na nevhodných staništi, ale ve kterých naopak potkáme různé staré buky, duby, jedle, břízy, javory nebo habry. Přesně takové lesy si totiž probíhající klimatická změna žádá. Dnes nejsme schopni predikovat, jaký druh stromu bude za 100 či 150 let nejdolnější. A proto musíme les vypěstovat s co největším druhovým zastoupením.

Hon na myslivce

Jak s tím vším souvisejí změny myslivecké legislativy? Spárkatá zvěř, tedy srnci, jeleni, daňci či mufloni, dnes sežere naprostou většinu všech vysazených listnáčů a jedlí. Na čtvrtině naší republiky dokonce spasou všechny. Dlouhodobě nadpočetné stavy těchto zvířat a neochota myslivců tento problém řešit dospěly až do dnešního stavu, kdy je velkou vzácností najít v lese nepoškozenou jedličku nebo javor. Ale nejde jen o samotné poškozování. Tím, že stromky nemají šanci dorůst do větších rozměrů, nejsou schopny poskytnout potřebné životní podmínky celé škále organismů, jež jsou na tyto druhy stromů vázané. A tak u nás dál rostou z valné většiny pouze malé smrky, které zvěři nechutnají.

Jedinou reálnou cestou, jak snížit stavy srnců, jelenů a dalších, je lov zvěře. Jeho plánování ale naprostá většina myslivecké veřejnosti dlouhodobě není schopna nastavit tak, aby došlo k výraznému snížení škod na mladých stromcích. Proto budou nově plán lovu nastavovat orgány státní správy na základě nezávislého posudku. Ten zhodnotí celkový stav lesa a míru poškození stromků zvěří. V místech, kde bude míra poškození vysoká, dojde k navýšení lovu.

A naopak – v oblastech s malým poškozením bude intenzita lovu snížena. Díky tomuto přístupu bude možné sledovat v lese růst spousty stromů mnoha druhů, které poskytnou prostor pro další organismy, jež by ve smrkové monokultuře jen stěží našly svůj plnohodnotný domov.

Ačkoli Ministerstvo zemědělství dostalo celé dva roky na zpracování metodických pokynů a prováděcích vyhlášek k nově stanovenému způsobu plánování lovu, spojilo se záhy po hlasování s Českomoravskou mysliveckou jednotou a přechodné období věnuje snaze o navrácení starých praktik. Společně se snaží o to, aby měli systém plánování plně ve svých rukou myslivci, kteří desítky let nereflktují škody způsobené zvěří na lesních i nelesních pozemcích.

Důkazem je novela zákona o myslivosti, kterou resort ministra zemědělství Tomana předložil těsně před Vánocemi do meziresortního připomínkového řízení. Novela odstraňuje nejen povinnost „zajišťovat v honitbě chov zvěře (...) tak, aby nedocházelo k nadměrnému poškozování

lesních ekosystémů zvěří“, ale ruší i posuzování míry poškození lesů nezávislým odborným subjektem povoláním státní správou. Ta by poté rozhodla o navýšení lovu pouze na místech, kde jsou škody na stromcích nadměrné, a jinde by zvěř před zvýšeným odstřelem naopak chránila. Je to vskutku paradoxní stav. Pouhý měsíc poté, co prezident podepsal novelu podpořenou ministrem Tomanem, přispěchalo Ministerstvo zemědělství s novelou další, která se snaží vrátit plánování lovu zpět do rukou myslivců.

Pokud chce Ministerstvo zemědělství plnit své závazné programové dokumenty, jako je nedávno schválená Koncepce státní lesnické politiky, Programové prohlášení vlády nebo Národní akční plán adaptace na změnu klimatu, musí zachovat systém plánování lovu zvěře v podobě, kterou na podzim podpořilo a kterou následně přijal parlament. Vhodné jsou ale i další úpravy, například snížení minimální výměry pro vznik honitby, což by majitelům pozemků umožnilo efektivnější péči o jejich majetek.

Při zdlouhavém legislativním procesu, který má tato novela před sebou, zcela jistě zazní z mnoha stran požadavky na další úpravy. Můžeme očekávat rozsáhlé a emočně vypjaté diskuze o omezení pronájmu státních honiteb soukromníkům, omezení vypouštění geograficky nepůvodních druhů zvěře, ochraně zvěře při senosečích, úpravách potenciálně korupčního prostředí při kontrole mysliveckého hospodaření, vypuštění chráněných druhů zvířat ze seznamu zvěře, zákaz norování lišek a tak dále.

I my máme k plánu ministerstva co říct. Budeme tvrdě bránit princip plánování lovu zvěře dle míry poškození mladých stromků, který byl na podzim schválen. Pro budování pestrých a odolných lesů jsou nutné i další změny myslivecké legislativy. Chystáme se například prosazovat zákaz pronájmu státních loveckých revírů. I díky vám je náš hlas v boji o lepší stav krajiny slyšet hodně hlasitě a nalézá podporu u vědců, odborných organizací i politických subjektů.

OD POSEDLOSTI RŮSTEM K UDRŽITELNĚJŠÍM HODNOTÁM

Je činorodý, občansky aktivní a pociťuje silnou odpovědnost za životní prostředí. I proto se Tomáš Hajzler snaží změnit způsob, jakým se u nás běžně podniká. Jedním z jeho mnoha projektů je nakladatelství Peoplecomm, o kterém prohlašuje, že je neekologičtějším nakladatelstvím v Evropě.

V čem se Peoplecomm liší od běžných nakladatelství? Jaké knihy vydáváte?

Tématem, kterému se léta věnuji, je budoucnost podnikání. Firma budoucnosti bude existovat proto, že řeší nějaký společenský problém, prokazatelně zvyšuje kvalitu života a zároveň přebírá zodpovědnost za důsledky svého podnikání. V Peoplecommu pijeme vodu, už když ji kážeme. Došlo nám, že knižní branže za ostatními zaspala. Zatímco v potravinářství, oděvnictví, dopravě nebo energetice už existují ekologické a fairtradové alternativy, většina knih je tištěná na chlorovaný papír toxickými barvami, lepená ještě toxičtějším lepidly s použitím plastu, často navíc na druhé straně planety v počtech, které

jsou o třetinu až polovinu vyšší, než kolik se nakonec použije. Řekli jsme si, že někdo to proslápnout musí, a prohlásili jsme, že se chceme stát neekologičtějším nakladatelstvím v Evropě. Vydáváme knihy, které lidem pomáhají žít obyčejný, místně ukotvený život. Takový, jemuž Aristoteles říkal „dobrý“. Ze zahraničních titulů vydáváme pouze ty, které nás samotné uchvátily. Z místních vybíráme autory, kteří mění pohled na své téma.

Loni začalo nakladatelství Peoplecomm svým „1 % pro planetu“ podporovat činnost Hnutí DUHA. Proč jste si vybrali zrovna naši organizaci?

Protože za sebou máte léta tvrdé práce a výsledky. A protože děláte to, na co většina lidí peče. Zaměřujete se, alespoň dle mého názoru, především na systémové změny. A to je to hlavní, co potřebujeme.

Dalším tvým významným projektem je tzv. Slušná firma, která sdružuje ziskové i neziskové organizace stavějící na principech slušnosti, mimo jiné i Hnutí DUHA. Mohl bys našim čtenářům Slušnou firmu více představit?

Až 90 % škod na životním prostředí a kvalitě lidských životů vzniká ve fázi navrhování produktů a služeb ve firmách. Firma je základní stavební jednotkou našeho společensko-ekonomického systému. Pokud změním firmu, změním systém. Ve Slušné firmě nám jde o dvě věci: zaprvé pojmenovat budoucnost podnikání a přispět ke změně způsobu, jak se u nás podniká, a zadruhé vyhledávat, propojovat a podporovat české a slovenské firmy, které už dnes na principech slušnosti a ohleduplnosti podnikají. S nimi se snažíme společně dělat, co můžeme, abychom přispěli k tolik potřebné změně.

Zastřešující téma Slušné firmy pro rok 2020 je půda a zemědělství. Proč jste si toto téma zvolili?

Důvodů je mnoho – třeba i ten, že většina z nás má děti a člověk už je nechce krmit pesticidy a potravinářskou chemií. Velkou inspirací nám byla firma Patagonia, která vyrábí outdoorové oblečení. Před lety si řekli, že bundy svět nezmění, protože revoluce začíná od základů – od zemědělství. A pustili se do jídla. Jejich velkým tématem je dnes tzv. regenerativní zemědělství. To je zemědělství, které si skrže ochranu půdy a její schopnosti pohlcovat uhlík klade za úkol přispět k ochraně klimatu.

V čem vidíš hlavní problémy českého zemědělství?

Jsou čtyři. První se týká přímo půdy, ze které větrná a vodní eroze odnášejí neustále tuny zeminy. Zhruba jeden centimetr za rok, který se přitom přirozenou cestou obnovuje odhadem 100 let. Druhý je život v půdě – pesticidy zabíjejí v půdě život a těžká zemědělská technika ji neprodyšně udusává. Třetí se týká života nad půdou, protože v důsledku používání rekordního množství chemie a opakování stále stejných monokultur umírají rostliny, hmyz i ostatní život. A čtvrtým problémem jsou zemědělci sami. Čeští hospodáři stárnou a noví nepřicházejí.

TOMÁŠ HAJZLER
(*1971)

VEDE NAKLADATELSTVÍ PEOPLECOMM, PÍŠE KNIHY, BLOGUJE, PŘEDNÁŠÍ, VYHLEDÁVÁ A PROPOJUJE FIRMY, KTERÉ KLADOU VYŠŠÍ SMYSL NAD VYDĚLÁVÁNÍ PENĚŽ. JAKO DOBROVOLNÍK POMÁHÁ V ZÁKLADNÍ ŠKOLE, KTEROU NAVŠTĚVUJÍ JEHO DĚTI. SPOLUZALOŽIL KPZKU – SKUPINU ALTERNATIVNÍHO ZAJIŠTĚNÍ POTRAVIN. JEHO VELKÝM ZÁJMEM JE BUDOVÁNÍ DECENTRALIZOVANÝCH, SOBĚSTAČNÝCH SPOLEČENSTVÍ. SPOLU S MANŽELKOU PETROU, DCERAMI VALÉRIÍ A VALENTÝNOU A S FENKOU HALUŠKOU ŽIJE V PRAŽSKÝCH KOMOŘANECH.

Jaké trendy v soukromém sektoru jsou teď podle tvého názoru z hlediska ochrany životního prostředí a klimatu nejslibnější?

Velkou nadějí je pro mě to, že v roce 2019 se téma zničeného planetárního klimatu stalo po třiceti letech konečně tématem veřejné diskuze většiny zemí. Lidé se začínají dozvídat pravdu. Jsme zpět v ulicích, zvyšuje se tlak na ředitele zeměkoule – tím myslím politiky, lídry byznysu, celebrity, bohaté a další mocné lidi, kteří jediní mohou učinit skutečnou, tedy systémovou změnu.

Jak sám osobně vnímáš problematiku klimatické krize?

Chce se mi vždycky plakat, když si tohle musíme ještě v roce 2020 vyjasňovat. Už od roku 1990 se o tom měly učit děti ve školách. V červnu 1988 vystoupil v americkém senátu prominentní vědec NASA Jim Hansen a poprvé veřejně dosvědčil, že se planeta v důsledku spalování fosilních paliv ohřívá. Ve svém projevu zmínil mimo jiné tři zásadní věci: že je Země nejteplejší za celou dobu měření, že globální oteplování je s 99% pravděpodobností důsledkem skleníkového efektu, který zapříčiňuje lidská činnost, především spalování fosilních paliv a náš způsob využívání půdy, a konečně že skleníkový efekt zintenzivňuje extrémní počasí, jako jsou vlny veder, bouře a sucha objevující se čím dál častěji. V tom samém roce vyšla kniha *The End of Nature* z pera jednoho z nejvýznamnějších světových klimatických aktivistů Billa McKibbena. Ta je považována za první dílo s tématem globálního oteplování pro laickou veřejnost. Rok nato, tedy už v červnu 1989, předpověděla OSN katastrofu v případě, že se tématu globálního oteplování nebudeme věnovat.

V čem spatřuješ řešení klimatické krize?

Nevíme, co s námi hodnota 416 ppm CO₂, což je údaj z letošního ledna, udělá. Zda, kdy a jak je možné nejhorší dopady zvrátit. Dlouhodobě je řešením jedině kompletní změna společensko-ekonomického systému, abychom od posedlosti růstem a HDP přešli k udržitelnějším hodnotám a měřítkům. V malém je třeba začít lidskou společností budovat tak, abychom mohli znovu začít žít tam, kde dnes bydlíme. Drastickým hodnotám CO₂ se možná postavíme formou geoinženýrství. Uvidíme.

O čem pojednává tvoje poslední kniha, na které nyní pracuješ?

Jmenuje se *Dobrý život v konzumní společnosti*. Snažím se v ní prozkoumat, zda je dobrý, tedy místně ukotvený život postavený na radosti (spíše než na radovánkách) v dnešní společnosti možný. V pěti základních ekosystémech, kterými jsou rodina, škola, firma, společnost a planeta, popisují stín a v každé nastiňují základní alternativy. Kniha by měla být hotová nejpozději do prázdnin.

Kde na všechnu tu rozmanitou práci čerpáš energii?

Od dětí, od manželky, ze smysluplné práce i ze souladu se sebou sama. Ale rozhodně to není ideální, také bývám často unavený. Obzvláště když je moje práce dlouhodobě monotónní, třeba jako poslední tři roky práce na zmiňované knize. Ale dělám, co můžu.

(KO)MISE ZA ČISTÉ OVZDUŠÍ

Nazouvám si pohorky, zavírám dveře od turistické chaty, zapínám čelovku a vyrážím do tmy. Je 19. února, hodinky ukazují 4:30 a já mířím přes les k vlakové zastávce. Dnes totiž přerušuji svou dovolenou na Vysočině a jedu do Prahy na klíčové jednání pracovní skupiny takzvané Uhelné komise.

Uhelnou komisi zřídila v létě 2019 česká vláda a do září 2020 od ní očekává konkrétní doporučení, jak utlumit spalování nejšpinavějšího fosilního paliva u nás. Už její založení je velkou radostí pro Hnutí DUHA a další ekologické organizace, které roky hájily, aby se těžba uhlí nerozšiřovala, a nyní prosazují odstavení uhelných elektráren. A teď je to tady – začíná debata o tom, že těžba a spalování uhlí skončí dříve, než se vyčerpají dostupné zásoby tohoto paliva.

Proč ten zlom? Kromě dlouhodobého tlaku ekologického hnutí se na přelomu let 2018 a 2019 odehrálo několik zásadních věcí. Tou první je výsledek práce evropských politiků i ekologických kampaní – vzrostla cena emisních povolenek, které musejí uhelné elektrárny v Evropské unii platit

za každou tunu oxidu uhličitého. Druhým důvodem bylo významné vzednutí ekologického hnutí, zejména start studentských stávek za klima. A třetím pak závěry německé uhelné komise, která tamní vládě doporučila skončit s uhlím do roku 2038 (nebo dokonce 2035, pokud to půjde).

Dobrodružné jednání o naší budoucnosti

Hnutí DUHA spolu s Greenpeace reprezentuje v české Uhelné komisi ekologické organizace. Předsedajícími jsou ministr průmyslu a ministr životního prostředí a dále v ní zasedají vrcholní zástupci energetického byznysu, odborů, „uhelných“ krajů a vědci. Od začátku kritizujeme, že v komisi není zastoupen sektor čisté moderní energetiky a energetických úspor ani obce ohrožené těžbou a spalováním uhlí. I proto jde o velmi náročnou misi. Na což jsme ostatně zvyklí. Proti stejným soupeřům jsme již uhájili severočeská města a obce před uhelnými rypadly, odvrátili jsme žalobu České republiky

proti evropským limitům na ochranu ovzduší a bráníme prodloužení provozu uhelné elektrárny Počerady.

V Uhelné komisi jsme již prosadili, že jedním z hlavních východisek řešení útluhu uhlí bude ochrana klimatu a že se bude zkoumat i možnost rychlého konce uhlí, tedy do deseti až patnácti let. To nejdůležitější ale teprve přijde – vybojovat, aby rychlý konec uhelné energetiky komise doporučila vládě, spolu se změnami zákonů, které zajistí odstavení uhelných elektráren, rozvoj domácích čistých zdrojů a pomoc lidem, obcím a krajům se sociálně citlivým odchodem od uhlí.

Víme totiž, že to jde. Nechali jsme si zpracovat modelování české elektrizační soustavy v roce 2030 bez uhelných elektráren (počítali jsme však s provozem uhelných tepláren vyrábějících i elektřinu) a s rozumným nárůstem obnovitelných zdrojů. Do tohoto dobrodružství tedy jdeme připraveni. Neprosazujeme utopii, ale zcela reálné řešení – jak máme ostatně v Hnutí DUHA ve zvyku.

KDY SE BUDOU ODPADY SKUTEČNĚ RECYKLOVAT?

ZÁKON O ODPADECH, NA KTERÝ SE ČEKÁ JIŽ VÍCE NEŽ DESET LET, SE KONEČNĚ DOSTAL DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY. STALO SE TAK PŘEDEVŠÍM DÍKY EVROPSKÉ UNII, JEJÍŽ STÁTY SE SHODLY NA VÝRAZNÉM ZVÝŠENÍ RECYKLACE A OMEZENÍ SKLÁDKOVÁNÍ. ZAPRACOVAT TYTO PRINCIPY DO SVÝCH NÁRODNÍCH PŘEDPISŮ MAJÍ ČLENSKÉ ZEMĚ DO POLOVINY LETOŠNÍHO ROKU.

Česká vláda je přesvědčena, že zákon by měl tok surovin proudících naším hospodářstvím přeměrovat především pryč ze skládek. S tím se v podstatě shodují i požadavky Hnutí DUHA. Kde je tedy problém? Dvacet let neplníme evropské

předpisy požadující omezení skládkování kompostovatelného odpadu, ovšem naše vláda se rozhodla omezit skládkování odpadů spalitelných. Je tedy logicky podezírána z toho, že chce odpady namísto skládkování především pálit. Napovídá

tomu i naprostá absence nástrojů na podporu recyklace.

Česká republika sice umí odpady odděleně sbírat, avšak v jeho dotřídování a recyklaci máme výrazné mezery. Problémem nejsou chybějící recyklační kapacity,

ale skutečnost, že o výrobky z recyklovaných surovin není zájem. Zde stát opět ukázkově selhává: staví silnice, dálnice, železniční koridory a nejrůznější obchvaty, ale neumí prosadit, aby se na státem financované stavby přednostně používaly recyklované suroviny.

Hnutí DUHA poslance a státní úředníky opakovaně upozorňovalo na neadekvátně nízkou daň z vytěžených primárních surovin. Přitom vysoká daň na stavební suroviny vedla ve Velké Británii ke ztrojnásobení recyklace stavebních odpadů. Také Itálie zvažuje zavést již v tomto roce daň ve výši 450 eur za tunu v zemi spotřebovaného plastu vyrobeného z ropy. Další možnosti představují různé daňové úlevy pro výrobky z recyklovaných surovin nebo pro recyklační firmy.

Zatímco zákony projednávané v Poslanecké sněmovně stále neobsahují žádné nástroje na podporu skutečné recyklace, končí každoročně milion tun

**„ZATÍMCO ZÁKONY
PROJEDNÁVANÉ
V POSLANECKÉ
SNĚMOVNĚ STÁLE
NEOBSAHUJÍ ŽÁDNÉ
NÁSTROJE NA PODPORU
SKUTEČNÉ RECYKLACE,
KONČÍ KAŽDOROČNĚ
MILION TUN
KOMPOSTOVATELNÝCH
ODPADŮ ZBYTEČNĚ
NA SKLÁDKÁCH.“**

kompostovatelných odpadů zbytečně na skládkách. Napěchované na sobě se bez přístupu vzduchu rozkládají na metan, tedy 21krát silnější skleníkový plyn než CO₂. Sklárky sice velkou část takto vznikajícího plynu zachytí a spálí, ale množství unikající přímo do ovzduší je stále významné.

Odpad je poklad

Hnutí DUHA se proto snaží vládu a poslance přesvědčit, aby co nejrychleji ukončili skládkování kompostovatelných odpadů. Připravili jsme k tomu internetovou stránku www.odpadjepoklad.cz, kde se zájemci mohou přihlásit k odbírání tipů na snížení množství odpadů v domácnosti. Spustili jsme i kampaň www.historickavolba.cz, aby nám veřejnost pomohla v tlaku na odklon kompostovatelných odpadů ze skládek. Už jste se připojili?

Kampaň mezi poslanci rezonuje a zdá se, že hned několik z nich se pokusí prosadit námi navržené změny, které by měly výrazně snížit množství skládkovaných bioodpadů. Ty totiž tvoří až polovinu hmotnosti odpadů, a přitom je lze snadno zpracovat a přeměnit na užitečný kompost nebo z nich vyrobit bioplyn se stejnými vlastnostmi, jako má zemní plyn. Například v Brně již na bioplyn jezdí autobusy.

Kdo netřídí, ať platí

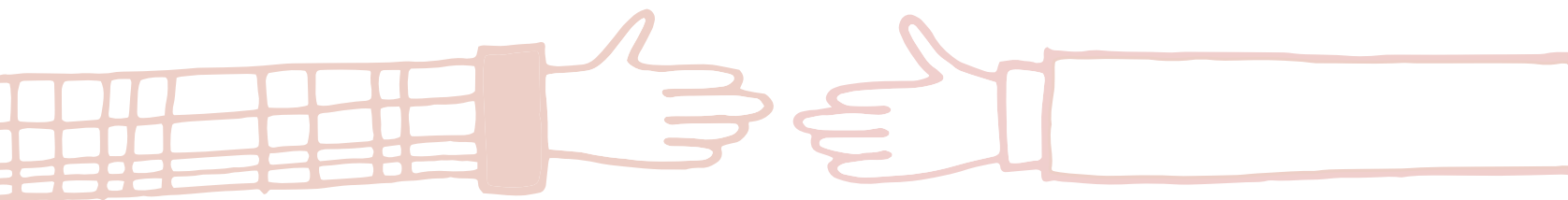
Už do vládního návrhu zákona se nám podařilo prosadit princip, že skládkování má být více zpoplatněno. Jde o ekonomický nástroj, který zajistí nižší skládkování. Zároveň jsme prosadili i myšlenku, že obce, které dosáhnou vyšší míry recyklace, by měly mít možnost vyhnout se zvýšenému poplatku. Opět by se tím ekonomicky podpořilo vyšší třídění odpadů přímo obcemi. Obce by následně měly usnadnit třídění domácnostem. Mnoho obcí již přibližuje kontejnery na třídění přímo ke dveřím domů, rozšiřuje třídění na všechny druhy odpadů a hledá způsob,

**„STÁT STAVÍ
SILNICE, DÁLNICE,
ŽELEZNIČNÍ KORIDORY
A NEJRŮZNĚJŠÍ
OBCHVATY, ALE
NEUMÍ PROSADIT,
ABY SE NA STÁTEM
FINANCOVANÉ
STAVBY PŘEDNOSTNĚ
POUŽÍVALY
RECYKLOVANÉ
SUROVINY.“**

jak domácnosti ekonomicky motivovat, třeba zaváděním motivačních plateb: kdo třídí, platí méně než ten, kdo netřídí.

Doufejme, že několikaletou snahu o lepší odpadový zákon letos úspěšně završíme a legislativa bude obsahovat nástroje motivující k lepšímu třídění a následné recyklaci, která by omezila těžbu přírodních surovin. Nepochybně budeme v našem úsilí potřebovat i vaši pomoc – tedy všech podporovatelů Hnutí DUHA, neboť tlak veřejnosti poslanci vnímají a jsou na něj citliví.

KAŽDÁ POMOC SE POČÍTÁ

BEZ DOBROVOLNÍKŮ A DOBROVOLNIC, STEJNĚ JAKO BEZ DÁRCŮ A DÁRKYŇ, BYCHOM NIKDY NEDOSÁHLI TOLIKA ÚSPĚCHŮ. OD POČÁTKU NAŠÍ ČINNOSTI, TEDY JIŽ PŘES 30 LET, JSOU OBĚ TYTO SKUPINY (KTERÉ SE ČASTO PROLÍNÁJÍ) DŮLEŽITOU SOUČÁSTÍ NAŠICH KAMPANÍ. NAHLÉDNĚTE S NÁMI POD POKLIČKU DOBROVOLNICTVÍ V Hnutí DUHA A ZJISTĚTE VÍCE O LIDECH, KTEŘÍ NÁM POMÁHAJÍ, PŘESTOŽE ZA TO NEDOSTANOU ZAPLACENO.

V Hnutí DUHA velmi vítáme každého zájemce o dobrovolnictví bez rozdílu věku, zkušeností či vzdělání. Často se jedná o vysokoškolské studenty a studentky, zejména humanitních a přírodovědných oborů. Nově však přibývají i středoškoláci. Pro ně platí trochu jiná pravidla – nemůžou vykonávat všechny činnosti, ale často přinášejí velmi zajímavý pohled na naše témata a práci.

Dobrovolnictví pro každého

O tom, že dobrovolničit se dá v každém věku, svědčí rok narození naší nejstarší dobrovolnice paní Jany – 1938. Zkušenosti či environmentální vzdělání mohou být výhodou, ale rozhodně nejsou podmínkou ani limitujícím faktorem. Důležitější je pro nás motivace a časové možnosti každého ochotného pomocníka.

Máme opravdu štěstí, že je o dobrovolnictví v naší organizaci velký zájem. Průměrně se nám ročně přihlásí kolem 150 nových lidí. V naší databázi se tak v současné

době nachází přes 800 aktivních dobrovolnických kontaktů.

Naším cílem je dlouhodobé zapojení lidí, kteří se stávají součástí našeho týmu. Mohou se přímo podílet na plánování kampaní a přispívat svými vlastními nápady a vizí. Zůstává ale i možnost krátkodobého zapojení. Platí, že každý s námi může spolupracovat dle svých časových možností, zájmu a chuti.

Zapojení na míru

O našich zájemcích se snažíme dozvědět co nejvíce, abychom tomu přizpůsobili naši spolupráci, která bude vyhovovat oběma stranám. Dobrovolníkem se může stát každý, kdo vyplní přihlašovací formulář na našich webových stránkách. Zabere to sice pár minut, ale motivovaný člověk, který chce pomoci, tomu jistě trochu svého času rád obětuje.

V přihlášce se například ptáme na zájmy a koníčky, očekávání a motivaci potenciálních dobrovolníků. Formulář také

zjišťuje zájem o konkrétní témata, kterými se v Hnutí DUHA zabýváme, a zahrnuje nabídku činností, s nimiž bychom potřebovali pomoci. Po vyplnění dotazníku zařadíme uchazeče do databáze a na základě vyplněných údajů se na ně obracíme s konkrétními nabídkami. Snažíme se tak předcházet zahlcování lidí zprávami, které neodpovídají jejich představě o zapojení.

S novými dobrovolníky se obvykle na začátku potkáme, a to buď osobně, nebo online prostřednictvím videohovoru. Blíže jim představíme činnost naší organizace, její fungování a aktuality z kampaní a povídáme si o vzájemných představách o ideální spolupráci.

Z domu i v terénu

Možnosti zapojení v Hnutí DUHA jsou opravdu rozmanité. Patří mezi ně cizojazyčné překlady (dominuje angličtina a němčina), korektury, rešerše a vyhledávání informací, grafické práce, foto- a videoprodukce, organizace akcí nebo účast na infostáncích, IT, administrativní a kancelářská výpomoc, výzkum a odborná práce a také například copywriting a psaní textů.

Nejrozšířenější formou zapojení je online dobrovolnictví. V naší databázi se totiž nacházejí lidé ze všech koutů České republiky a ne všichni se mohou osobně zúčastnit veřejných akcí, které organizujeme nejčastěji v Brně a Praze, kde máme své kanceláře. Online dobrovolnictví znamená, že můžete pomáhat z pohodlí domova nebo prakticky odkudkoli, kde je připojení na internet. Pomoci nám může i pár kliků. Pokud totiž sdělíte náš obsah na svých sociálních sítích, dostává se k dalším lidem, kteří mohou podpořit naši práci a přispět k důležitým změnám, které prosazujeme.

Nesmírně cenná je pro nás také dobrovolná účast na veřejných akcích a často i pomoc s jejich organizací. Pravidelně vítáme výpomoc například s Týdnem bez odpadu, na Dni Země, v rámci Týdne udržitelnosti nebo na koncertech, besedách či tiskových konferencích. Také reprezentace naší organizace na infostánku je zajímavou

příležitostí naučit se argumentovat a komunikovat environmentální témata širší veřejnosti.

Pro zájemce o práci v terénu každoročně organizujeme Týdny pro les a divočinu, které představují možnost vyjet na jeden týden manuálně pomoci s obnovou lesů ve vybraných lokalitách po celé České republice, ať už se jedná o výsadbu nových stromků, obnovu hrází nebo třeba stavbu oplocenek. Na jaře většinou zveřejňujeme termíny a spouštíme přihlašování. Sezóna startuje v létě v období letních prázdnin a příležitostně přidáváme i podzimní víkendové termíny.

Systémově i lokálně

Centrum Hnutí DUHA usiluje o systémové změny a operuje na celorepublikové úrovni. Máte-li zájem o lokálnější formu dobrovolnictví, můžete se přidat do jedné z místních skupin v Olomouci, Brně, Bílých Karpatech, Ostravě, Českých Budějovicích, středních Čechách, Karlových Varech nebo Jeseníkách. Vedou je lidé, kteří společně rozhodují, čemu se bude skupina v dané lokalitě věnovat. Mezi pobočné spolky patří i samostatná organizační skupina Hnutí DUHA – Sedmá generace, která vydává stejnojmenný časopis. Dobrovolnická činnost tak může zahrnovat i redakční práce.

Být součástí něčeho, co dává smysl

Co bývá hlavní motivací stát se naším dobrovolníkem nebo dobrovolnicí? Mezi nejčastější odpovědi patří touha aktivně přispívat k ochraně přírody, smysluplné využití volného času, získání nových zkušeností a kontaktů, chuť vzdělávat se, učit se novým věcem teoreticky i prakticky, rozšiřovat si obzory, trávit čas s podobně smýšlejícími lidmi... A to vše skutečně nabízíme!

POMÁHÁM ZA ŽIVOTA A BUDU I PO NĚM

CITLIVÉ, OSOBNÍ A PRO ŘADU LIDÍ VELMI DŮLEŽITÉ TÉMA. PROČ JE DOBRÉ SEPSAT ZÁVĚŤ? JE TO SLOŽITÝ PROCES? A JAK VE SVÉ POSLEDNÍ VŮLI PODPOŘIT I NĚKTEROU Z DOBROČINNÝCH ORGANIZACÍ? NA TYTO A DALŠÍ OTÁZKY ODPOVÍDÁ KOALICE ZA SNADNÉ DÁRCOVSTVÍ, JEJÍMŽ ČLEMEM JE I Hnutí DUHA.

Svou kampaň Závět pomáhá spustila Koalice za snadné dárcovství v roce 2014, když začal platit nový občanský zákoník, který mimo jiné podrobně upravil pravidla týkající se závětí a klade větší důraz na vůli zůstavitele. Cílem kampaně je přinášet informace a bourat zažitá mýty týkající se sepsování posledních vůlí a darování neziskovým organizacím jejich prostřednictvím.

„Lidé si myslí, že je to všechno o smrti, ale není. Dar ze závěti je poháněn životem – našimi hodnotami. Smrt je jen aktivuje,“ říká Richard Radcliffe, celosvětově uznávaný expert na problematiku darů ze závěti.

Každá země má jiný systém odkazu z poslední vůle. Radcliffe upozorňuje, že v řadě

vyspělých států (Velká Británie, USA, Kanada, Austrálie nebo Nový Zéland) má 50–85 % dospělých, kteří mají nějaký majetek, sepsanou závět. Opačný pól představují některé vyspělé evropské země, jejichž zákony jsou v tomto ohledu komplikovanější a nutí zůstavitele myslet i na rodinné příslušníky. Lidé pak mají jen velmi malou motivaci poslední vůli vůbec sepsat, natož v ní myslet na neziskovou organizaci. Zajímavé ovšem je, že v USA darují lidé v závětích dobročinným organizacím více než všechny americké firmy dohromady. U nás je to zatím spíše ojedinělá skutečnost.

Před spuštěním kampaně Závět pomáhá v roce 2014 provedla v České republice Koalice za snadné dárcovství průzkum

veřejného mínění. V hloubkových rozhovorech se 160 seniory zjistila, že toto téma není pro staré lidi takovým tabu, jako se společnost často domnívá. Nicméně 90 % lidí, kteří v závěti myslí i na nějakou neziskovou organizaci, o tom nikomu neřekne. Je to jejich soukromá záležitost.

Důvěra v organizaci, kterou člověk podporuje, je klíčová. A když je silná, trvalá a splňuje hodnoty a přesvědčení daného dárce, může jej dovést až k daru ze závěti. Spoustu lidí ale od sepsání závěti spíše než myšlenka na smrt odrazuje představa o složitosti tohoto procesu. Je to jeden z mýtů, který se v Česku snaží Koalice vyvrátit. Důležité je uvědomit si, že člověku se může kdykoli cokoli přihodit. A pokud nemá dědice

a nezanechá poslední vůli, vše dědí podle české legislativy stát.

Jak sepsat závěť

I když se jedná o relativně jednoduchý úkon, vždy je dobré poradit se s notářem. Závěti můžete věnovat celý svůj majetek nebo jeho část. Je potřeba myslet i na neopomenutelné dědice, kterými jsou podle nového občanského zákoníku pouze děti.

Nový občanský zákoník uvádí také možnost sepsat dědickou smlouvu. Jejím prostřednictvím lze věnovat celý majetek nebo jeho část člověku či organizaci, s nimiž je smlouva uzavřena. Výhodou je, že na využití daru se obě strany dohodnou předem. Třetí možností je tzv. odkaz. To znamená, že zůstavitel může dědici nařídit, aby část dědictví někomu dal.

Koalice za snadné dárcovství se kromě informování snaží lidem zprostředkovat možnost snáze včlenit do závěti i možnost daru. Každoročně od 13. září, tedy mezinárodního dne závětí, běží tzv. Měsíc dobročinné závěti. Koalice nabízí proplacení notářského poplatku (který činí 1 800 korun) za sepsání poslední vůle, v níž člověk myslí alespoň zčásti i na nějakou dobročinnou organizaci. Podrobnosti lze nalézt na webové stránce <http://zavetpomaha.cz>.

Chceme znát váš názor

Co si o darování ze závěti myslíte vy? Chtěli byste závěť sepsat, ale nevíte jak na to? Napište nám prosím svůj názor nebo postřeh na e-mailovou adresu pratele@hnutiduha.cz.
Děkujeme!

TŘI MÝTY O ZÁVĚTÍCH

MÝTUS: „HNED JAK NAPÍŠU ZÁVĚŤ, UMŘU.“

FAKT: LIDÉ, KTERÍ SEPSALI ZÁVĚŤ, SE V PRŮMĚRU DOŽILI VYŠŠÍHO VĚKU NEŽ ZBYTEK POPULACE.

Mnoho lidí se bojí sepsat závěť z obavy, aby tím neuspíšili svůj odchod. Podle výzkumu profesora Jamese Russella z USA se lidé, kteří sepíší závěť ve prospěch dobročinné organizace, naopak dožívají průměrně vyššího věku než zbytek populace. Richard Radcliffe z Londýna dokonce po analýze tisíců závětí v Anglii vyvodil, že lidé, kteří v závěti mysleli na charitu, žili až o 9 let déle než ostatní. Celé téma je ale samozřejmě složitější a lichotivá čísla mohou být odrazem toho, že lidé, kteří se dožijí vyššího věku, častěji uzavírají závěť ve prospěch dobročinných organizací. Pro většinu lidí je navíc uzavření závěti ve prospěch dobré věci spojeno s pozitivními emocemi a radostí z dobrého skutku.

MÝTUS: „DAROVAT ZE ZÁVĚTI SI MŮŽOU DOVOLIT JEN BOHÁČI.“

FAKT: DAROVAT MŮŽE KAŽDÝ. I MALÝ DAR MÁ SMYSL.

V mnoha státech Evropy je forma daru ze závěti zcela běžná a mnoho neziskových organizací by bez tohoto typu podpory nepřežilo. Menší či větší dar poskytují touto formou tisíce lidí. V zahraničí se, vzhledem k jinému právnímu prostředí, závěti sepisují častěji než u nás. V Anglii, USA či Kanadě sepíše závěť více než polovina obyvatel.

MÝTUS: „SEPSÁNÍ ZÁVĚTI JE SLOŽITÉ A DRAHÉ.“

FAKT: SEPSÁNÍ ZÁVĚTI JE JEDNODUCHÝ ÚKON BEZ VELKÝCH NÁKLADŮ.

Lidé si myslí, že sepsání závěti je složité a stojí moc peněz. Ve skutečnosti se ale jedná o relativně jednoduchý proces. Sepsání a uložení závěti u notáře přijde na 1 800 Kč. Závěť musí být sepsána písemně a kromě toho musí splňovat ještě další podmínky, které notář vždy pohlídá. Koalice za snadné dárcovství navíc v Měsíci dobročinné závěti notářský poplatek proplácí, pokud závěť alespoň zčásti myslí na dobročinnou organizaci.

Zdroj: www.zavetpomaha.cz

CENNÉ VĚCI V MÉM ŽIVOTĚ PŘIŠLY SKRZE DOBROVOLNICTVÍ

Téměř dva roky žila v Gruzii, kterou od té doby považuje za svůj druhý domov. S dobrovolnictvím má Kristýna Kyánková bohaté zkušenosti, a proto nikoho nepřekvapí, že pracuje v Hnutí DUHA jako koordinátorka dobrovolnic a dobrovolníků a Školy občanské iniciativy. Pokračuje tam, kde sama začala.

Jaké jsou tvé osobní zkušenosti s dobrovolnictvím?

Už na základní škole jsem se zajímala o to, co se kolem mě děje. Ale za nefalšovanou dobrovolnici bych se označila až v době, kdy jsem chodila na gymnázium a stala jsem se členkou Svobody zvířat. Tenkrát bych nejraději pomáhala stovce neziskovek. Záhy jsem zjistila, že dobrovolnou práci nejen dávám, ale také dostávám – nové zkušenosti, kamarády, kontakty, zkrátka spoustu cenných věcí. Nakonec jsem několik let pomáhala v brněnské sekci lidskoprávní organizace Amnesty International, Člověku v tísní s organizací festivalu Jeden svět Brno a v česko-kamerunské organizaci Kedjom Keku. A nějaký čas jsem strávila dobrovolnou práci v zahraničí – deset měsíců v Gruzii a tři měsíce na Sardinii. Za oboje vděčím programu Erasmus+. Program totiž umožňuje nejen pobyty studijní, ale i dobrovolnické.

Je něco, čím se naši dobrovolníci a dobrovolnice odlišují od těch v jiných organizacích?

Myslím, že vždy zrcadlí hodnoty a témata příslušné organizace. Ti naši se často dobře orientují v ekologických otázkách, studují environmentalistiku nebo přírodovědné obory a přizpůsobují tomu i svůj životní styl – snaží se žít udržitelně a ohleduplně. Ale velké rozdíly nevidím, všechny nás spojuje aktivní zájem o naše okolí a pomoc tam, kde je potřeba.

Čím tě zlákala práce pro Hnutí DUHA?

Hnutí DUHA je pro mne jednou z nejvýraznějších environmentálních organizací u nás. Nabídku práce jsem objevila v momentě, kdy jsem se vrátila ze zahraniční stáže a končila se studiem mezinárodních vztahů. Když jsem uviděla pozici koordinátorky dobrovolníků a dobrovolnic, věděla jsem, že je to práce snů. Věnovat se něčemu, co jsem sama dělala skoro celý život, to je pozice ušitá na míru. Jsem na sebe hrdá, že mi to vyšlo.

Nazvala by ses klimatickou aktivistkou?

Nerada dávám lidem nálepky nebo je přiřazuji do určité škatulky. Klimatické aktivistky jsou pro mne třeba Greta Thunberg, Vanessa Nakate nebo Joanna Sustento, které jsou celosvětově známé a mají mezinárodní vliv a dosah. Já osobně bych se označila spíše za aktivní občanku.

Jako dobrovolnice jsi strávila dlouhou dobu v Gruzii. Proč právě tam?

Dlouho jsem uvažovala o dobrovolnictví v zahraničí a zaujala mne Evropská dobrovolná služba (dnes Evropský sbor solidarity). Lidé ve věku 18–30 let takto mohou vyjet až na rok a zkusit si práci v neziskovce. Mě to táhlo na východ, do zemí s jinou kulturou, jiným náboženstvím a způsobem života. Na začátku roku 2016 jsem na stránkách brněnské organizace Be International objevila nabídku dobrovolnictví v Tbilisi na 10 měsíců. O Kavkaze jsem tehdy skoro nic nevěděla, ale lákala mne cesta do neznáma a „na zkušenou“.

Co bylo náplní tvé práce?

Dobrovolnictví bylo zaměřené na žurnalistiku a tvorbu blogu mládežnické organizace Youth Association DRONI. Psala jsem například reportáže o místech a akcích, které jsem navštívila, a dělala rozhovory se zajímavými lidmi z oblasti kultury nebo aktivismu. Měla jsem dost volnou ruku a okolo mě se pohybovaly desítky akčních a zapálených mladých lidí. S jejich pomocí jsem zorganizovala například Fashion Revolution Week Georgia, upozorňující na negativní dopady

neudržitelné módy (fast fashion), nebo Sustainable Day, což byl jednodenní festival zaměřený na udržitelnost, který zahrnoval přednášky, promítání, market s lokálními výrobky, swap – výměnu nenošeného oblečení nebo třeba recyklační a upcyclovační workshopy. Na konci pobytu jsem ještě nebyla připravená vrátit se domů. Chtěla jsem získat další zkušenost z jiné neziskovky, a tak jsem v Gruzii nakonec zůstala skoro 2 roky.

V čem tě Gruzie uchvátila?

Byla to láska na první pohled. Přemýšlím, jestli tam nemám nějaké kořeny. Na prvním místě jsou to asi lidé a jejich pohostinnost, přátelskost a otevřenost. Žijí tady a teď a oslavují každý okamžik. Život má pomalejší a klidnější tempo. Dále mne naprosto uchvátily hory a gruzínská příroda. Najdete v ní vše – horské oblasti a lesy, moře a pláže, noční život v Tbilisi a pro mne jako Moravanku také vinice. Gruzie je dle archeologických nálezů nejstarší vinařskou oblastí na světě a místní jsou na to náležitě hrdí. I jejich kuchyně je něco, čeho jsem se nemohla nabažít, i když jsem vegetariánka. A to nemluvím o tradicích, tancích, hudbě ani o dobrodružstvích na silnicích v maršutkách. Zkrátka jsem našla druhý domov.

Čemu se věnuješ, když tě zrovna nepohlcuje práce?

Ráda se neformálně vzdělávám a účastním různých Erasmus+ akcí, protože každá zahraniční zkušenost je vždycky v něčem jiná. Moc ráda cestuji i po Česku, na hrady a zámky nebo do národních parků. Vyrostla jsem na vesnici na severu Moravy, a čím jsem starší, tím raději se tam vracím a jsem vděčná, že jsem žila tak blízko přírodě a chodila do školy přes les. Doufám, že skrze Duhu se mi podaří přispět k tomu, aby tam ten les byl i pro další generace.

klik

darce.hnutiduha.cz

ODKAZ,

NEBO
ODPAD?

Apelujte na vládu při projednávání
novely odpadového zákona.

HISTORICKAVOLBA.CZ

Hnutí DUHA